

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Quintum. De quarta radice restitutionis, quæ radicaliter est ex
contractu, n. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

eligendum, non p obligantur sub mortali, nisi dignis conferre, vel suffragari. Excipe semper juramentum, vel quid simile, ut excepisti num. 5. Ratio hujus quarti dicti est eadem. quæ modo dicta est nu. 6 non enim video, cur his electoribus, & collatoribus officij secularis majus onus imponi debeat, cum per dignos, more humano, satis Reip. consulatur, licet quam optabilius esset, per dignissimos.

p. Vasq. l. c. c. 2. c. 3. du. 13. Caetan. Mol. f. aliq. Delugo t. 2. de iust. d. 34. scet. 2. n. 13. Dicast. l. c. a nu. 111. vocans n. 113. hanc probabilem, licet contrariam probabiliorem.

16. Dixi (Electores, qui dant suffragia.) Nam qui ea colligunt, secundum ea debent pronuntiare: quare peccaret mortaliter, si digniorem, hoc est, habentem sine fraude plura suffragia præmitteret: siquidem statim, atque aliquis pluribus gaudet votis, acquirit jus quoddam electionis, quo privari irrationabiliter non debet.

Hinc, quando pro pluribus, qui numerosiora suffragia æque habuerunt, adhibetur fors (quam adhiberi in munis secularibus non vetatur, vetatur in Ecclesiasticis) peccat, cum onere restitutionis, juxta spem boni eventus, is, qui fraudes molitur, vel imponendo alia nomina, vel aliqua subtrahendo, vel chartas signando &c.; tunc enim lædit iustitiam commutativam, contra concurrentes: perinde facit in ludo is, qui in ipso injustas fraudes usurpat.

CAPVT QVINTVM.

De quarta radice restitutionis, quæ radicaliter est ex contractu.

SI neas cum aliquo contractum, deponis v. g. apud Petrum aureos centum. hos quamvis iuste acceptos, suo tamen tempore restituere tibi Petrus obligabitur; quæ obligatio immediate est ex contractu; de qua re in capite sequenti & deinceps. Quod si culpa ipse pereat depositum, debet totidem reddere, & damna inde secuta; quæ obligatio immediate est à culpa, sed mediate & radicaliter fundatur (ut ex se pater) in præcedenti contractu, de qua re in præfenti capite differimus. Hujusmodi autem contractus solent esse depositi, mutui, commodati, precarii, locati, pignoratii qui sunt proprie contractus. Eiusdem item generis sunt ij, qui vocantur quasi contractus. qualia sunt officia, tutelæ, procuratoris munera, professiones, artes &c. eo enim ipso, quod quis officio fungitur, vel tutela, vel arte &c. videtur tacite inire pactum, cum altero, de inculpata administratione officij &c.

§. I.

De obligatione restitutionis orta ex culpa

In proprie dicto contractu.

Premitto, in legibus a haberi has tres dispositiones. Prima est hujusmodi: quando contractus est in

est in utilitatem tantum accipientis, ut est commodatum, obligatur accipiens restituere, si ex suo dolo, vel lata culpa, vel levi, vel etiam levissima res accepta pereat, non vero si merè fortuito, sine ulla prorsus culpa pereat. Horum terminorum cognitionem explicuimus satis superque supra *b*. Excipitur precarium, quod est, quando aliquid tibi conceditur, cum onere, ut ad nutum concedentis restituatur; ad hoc enim restituendum, solum si ex dolo, vel culpa lata tua pereat, obligaris, non autem si pereat ex levi, vel levissima.

a Has leges vide apud Less. l. 2. c. 7. à d. 7. Vasqu. de rest. c. 2. §. 2. à dub. 5. & 6. Azor 3. p. l. 4. c. 6. & l. 6. c. 4. Rebell. p. 2. l. 1. de contr. q. 10. Delugo t. 1. de just. d. 8. sect. 8. Mol. t. 2. d. 295. & passim Fagund. l. 1. c. 10. de contract. b Sup. c. 2. §. 4. num. 1. & 2.

3. Secunda dispositio. Quando contractus est in utilitatem solius dantis, recipiens solum tenetur per dictas leges ex dolo, vel lata culpa; ut si quis apud te suam pecuniam, vel librum, sine tuo commodo deponat, si ea pereant sine dolo, vel lata culpa tua, quamvis adsit tua levis, vel levissima, non obligaris illa restituere.

4. Tertia dispositio. Quando contractus est in utilitatem utriusque, nempe tum dantis, tum recipientis, sicuti cum locatur domus, vel equus tanto pretio; immo & cum commodas in tuam, & amici utilitatem, ut quando commodas equum ad inviscendum communem amicum, recipiens tenetur ex dolo, vel ex lata, vel levi culpa, non vero levissima.

5. His ita per leges dispositis, illud

in quaestionem vertitur, an hæc dispositiones sint servandæ, ante sententiam Iudicis, an vero donec illa accedat, non obligemur in conscientia restituere prædicta? quando verè, & coram Deo nõ adfuit culpa gravis mortalis, quam Theologicam supra in simili quaestione appellavimus.

Servandas esse ante sententiam, aliqui contendunt; Negant alij *d* probabilius, cum quibus sentio, atque assero, nisi ex culpa tua gravi seu mortali coram Deo, pereat res, quam per contractum debes, te non obligari ad restitutionem ante sententiam, etiam si peccaveris per venialem negligentiam, vel inadvertentiam. Ratio potissima est, quam superius diximus *e*, quia non est damnandus ad restitutionem rei gravis, qui graviter non delinquit; iniquum enim est, poenæ gravitatem non proportionari secundum gravitatem culpæ; quare prædictæ leges, vel sunt poenales, quæ non obligant ante sententiam, vel si mavis non esse poenales, dic, non esse, usum ante sententiam, receptas. Nemo enim est, qui pignori, vel rei conductæ, vel commodatæ &c. putet se maiorem custodiam debere ex Iustitia, quàm Dominus ipse exhibere solet; solet autem cum ordinaria & humana diligentia, non cum exquisitissima, esto, vir ingenuus melius custodiat res alienas, quàm suas, restituatque, etiam si apud ipsum pereat per levissimam culpam; id enim gratitudinis est, non obligationis, ut patet, quia vir idem honestus, etiam si pereat res sibi commodata per casum omnino fortuitum, solet illam restituere. Illud

ff alibi notavimus, & rursus hæc no-

tatum pervelim, non eandem diligentiam esse sufficientem ad vitandum peccatum mortale in rebus majoris momenti, quæ sufficit in rebus minoribus; & naturalis ipsa ratio dicitur, etiam in conscientia, in contractu commodati, quod est in solum tui commodum, majorem aliquam requiri diligentiam, quam in locato, quod est in commodum utriusque, vel depositum, quod sit in commodum solius deponentis: locum recole, ubi etiam decernitur, quid si dubium sit, utrum negligentia fuerit gravis, an levis &c.

c. Onnates t. 1. de contr. tr. 5. d. 15. sec. 3. n. 58. *Leff. l. c. Vasq. l. c. præfert. n. 41.* & 48. alijque, quos citat, sequiturque *Fag. l. c. nu. 10. dicens, contrariam esse probabilem.* d. Henr. c. 15. de irreg. alios citans. Sæ v. commodatum. Delugo alijque apud *Fag. l. c. n. 11. e. Sup. c. 2. §. 5. f. ut probabile putat Lessius lib. 2. c. 7. du. 8. ff. sup. l. 1. c. 3. §. 7. v. depositum, & max §. 2. num. 2.*

6. Obijcies cum Onnate g: positis supradictis legibus, homines talibus legibus subiecti, saltem virtualiter intelliguntur celebrare suos contractus juxta illas leges, ergo ex pacto tacito obligantur, juxta illas adhibere exactissimam custodiam: nam ideo hæc obligatio restitutionis appellatur ex contractu, non ex delicto: est enim ex dicto tacito pacto.

g. Onnate l. c. num. 59.

Respondeo, negando antecedens, quod certe gratis assumitur: solum enim se obligant homines ad diligentiam humanam & moralem, qualem scilicet in rebus suis ponerent, quod est, nolle advertenter ponere dolum vel cul-

pam latam: dicitur autem hæc radix ex contractu, non ex delicto, quia non est ex mero delicto, sed radicaliter, ut modo num. 1. explicui, à contractu dependens.

7. Instas ex Vasquez h: Aequitas postulat, ut quandoquidem tu re commodata frueris, hanc æqualitatem saltem intendas, ut velis subire onus restituendi, quando culpa tua levissima rem perire contingat; secus, quæ æqualitas esset, te frui commodato, & ejusmodi onus nolle subire? hanc vim mihi videtur habere argumentum, quod inducit Vasquez d. n. 42. Respondeo, recolendo prius, in commodato ex usu humano aliquid gratis dari; commodat enim quis rem suam amico, nullo pretio: secus, non esset contractus commodati, sed venditionis; hoc posito, ruit argumentum Vasquez: neque enim debet esse tanta æqualitas in commodato, quantam ipse requirit: aliquid enim plus habet amicus ex accepto commodato, quam habeat is, qui commodatum dat: sufficit ergo, si recipiens subeat onus custodiendi rem amici, sicuti rem propriam.

h. Vasq. l. c. n. 41.

8. Quid agendum, quando Iudex ex falsa præsumptione gravis negligentia te condemnat, cum tamen gravem non apposueris, colligi potest ex dictis supra in simili, cum de damno dato, lib. 6. c. 4. §. 2.

9. Denique si res commodata, locata, deposita &c. fortuito sine ulla culpa pereat, certum est, non adesse in conscientia obligationem restitutionis, neque totius, neque partis: quidquid alii qui dicant: ratio est, quia ubi non est culpa,

culpa, esse nequit pœna; & ubi non ad-
est partialis in culpa gravis, nec partia-
lis pœna gravis.

i. *Vasq. l. c. dub. 7. Mol. l. c. Alijque passim*
l. 1. 2. c. 7. d. 8. Fag. l. c. n. 17. 1 Diana
p. 3. tr. 6. Miscel. res. 10. cit. Val. & Palu-
dani. m. Mol. l. c. Delugo l. c. sec. 9. n. 123.

10. Excipe tres casus: primò, si in
pactum deductum sit, debere rem resti-
tui, etiam si res fortuito pereat: quod
pactum potest fieri licitè in gratis com-
modato, & similibus, non vero, quan-
do quid locatur, v. g. iusto pretio: quia
tunc ejusmodi onus esset supra pretium
justum, atque adeo illicitum.

11. Secundò excipe, si sis in mora
culpabili restituendi: tunc enim obli-
gaberis ex delicto injustæ detentionis,
& recurrerent ea, quæ supra de injusta
retentione in secunda radice restitutio-
nis dicta sunt.

12. Tertiò, excipe si commodatarius
v. g. ad alium usum præter volunta-
tem domini re culpabiliter utatur, ut si
equum commodatum ad unum iter, du-
cat ad aliud: vas argenteum commo-
datum pro sua domo, foras à domo ef-
ferat, unde equus & vas deperdantur;
nam ipse dat causam casui fortuito: de-
bet tamen, ut innui, tunc in mora, tunc
in dicto usu, adesse culpa gravis: si enim
bona fide putet, ea non displicere domi-
no, non est obligandus, nec ad restitu-
tionem rei, nec damnorum, quæ inde se-
cuta fortè sunt, ut si dominus ad usuram
sit compulsus aliquid accipere &c.

13. Si rem commodatam, & univer-
saliter quodcunque aliud debitum, per
nuntium domino quis remittat, & hic
nuntius rem illam furetur, an absolva-
tur debitor ab iterata restitutione, vide

apud doctores n., & nos dicemus Tract.
4. c. 1. §. 5. n. 3.

n. *Delugo t. 1. de just. d. 8. sec. 9. n. 127.*

§. II.

*De obligatione restitutionis orta ex culpa
in quasi contractu.*

Quamvis major obligatio dili-
gentiæ apponenda exigi soleat
in rebus habitis per verum
contractum, v. g. per commodatum,
depositum &c. (quia tunc adest pactum
magis explicitum de custodienda re,
quam quis recipit) quàm requiratur
in officijs, tutelis, artibus &c. quæ sunt
ut modo diximus, quasi contractus, in
quibus solum adest implicitum pactum
de bene administrando officium, tamen
cum in conscientia utrobique sit, seu in-
telligatur non dissimile pactum, regu-
la erit universalis: ante sententiam iu-
dicis neminem obligari in conscientia
ad restitutionem, ex officio, tutela, pro-
fessione &c. si ve hæc aliquis exerceat in
gratiam dumtaxat aliorum, ut est
medicus, cui merces non datur, si ve
etiam sui, ut si eidem merces detur,
si ve ad officium à superiore exponatur,
si ve ipse officium emerit: neminem,
inquam, obligari in conscientia, nisi
ex culpa Theologica mortaliter
gravi; ratio fundamentalis est similis,
ac supradicta, quia nunquam homi-
nes (si ve gratis, si ve ex pretio servi-
ant) in dictorum munerum susceptio-
ne, vel traditione (præscindendo à no-
va promissione) intendunt se, vel alios
obligare, nisi ad adhibendam in suo
munere diligentiam moralem & huma-

Aaa 2

nam,

nam, non verò exquisitissimam, sed illam imperitiam suam compensare lam, quam moraliter quis adhiberet, nolu-
 si solum bono sui ipsius tota admini-
 stratio cederet. Hanc autem moralem
 si advertenter non ponant, obligabun-
 tur sanè ad restitutionem omnium
 damnorum: ut ex dictis patet.

a *Delugo t. 1. de just. d. 8. sect. 7. b*
vasq. de restit. c. 2. §. 2. dub. 5. Less. l. 2. c. 7.
dub. 7. Delugo loc. c. sec. 7 n. 93. Contrarius
videtur esse Dicast. l. 2. de rest. tr. 2. d. 3.
du. 3. num. 16.

2. Illud tamen iterum iterumque c
 moneo, tum in rebus gravioribus, tum
 in acceptis ob solum proprium com-
 modum, majorem diligentiam requiri
 ad culpam mortalem evitandam: at
 verò minorem in levioribus, vel in ac-
 ceptis ob solam alterius utilitatem. A-
 liquæ illationes circa Advocatum, Me-
 dicum, Iudicem & similes, ex dictis
 colligi possunt, quæ tamen, ne erres,
 sunt videndæ in superioribus d.

c *Lib. 1. c. 3. §. 1. v. Depositum, & hoc*
lib. 8. tr. 3. c. 2. §. 2. num. 4. & nuper §. 1.
num. 5. d. Sup. lib. 1. c. 3. §. 4.

3. Dixi (præscindendo à nova pro-
 missione) nam in duobus casibus ob-
 ligabitur quis, etiam in conscientia, ad
 exquisitissimam diligentiam. Primò,
 si accipiat officium cum promissione
 dictæ diligentiae exquisitissimæ: nam
 tunc tenetur ex pacto; maximè si ex
 hoc auctum sit illi stipendium: secun-
 dò, si tacitè id ipsum promisit, ut cum
 quis se jactavit meliorem alio, unde,
 propter hoc, alios avertit à meliore v.g.
 Medico, Artifice &c. tunc enim dam-
 num per se secutum ex duplici titulo
 refarcire tenebitur, & quia imperitus scientia, tuas res alienis præferre; ratio
 est, & quia per exquisitam diligen-

§. III.

An rem commodatam, depositam &c.
debeat quis in communi periculo
præferre suæ?

INstat incendium vel tempestas, li-
 citè, & sine onere restitutionis,
 possum res meas servare, negli-
 gendo, vel proijciendo potius res mihi
 commodatas, depositas &c. quàm
 meas &c.

Si in foro agas externo, jura præsu-
 munt, te tuas liberantem, alienasque
 negligentem, ex dolo malo liberasse,
 atque adeo te cogunt ad restitutionem,
 si ve eas res in tui, si ve in alterius utili-
 tatem habueris. Quod si res aliena lon-
 gè fuisset pretiosior, quàm tua, multo
 magis te condemnant: debuisse quippe
 rem pretiosam alienam custodire, nam
 ut bonus gestor negotiorum alterius,
 potuisses repetere pretium rei tuæ: ne-
 que enim leges præsumunt, adesse pe-
 riculum, ne dominus contra fas ne-
 quaquam tibi soluturus sit pretium
 tuæ rei: nam leges nunquam præsu-
 munt delictum.

2. At vero cum hîc agamus in foro
 conscientiae, duo mihi sint certa, alte-
 rum non nisi ambiguum.

Certum sit primò: si res propria
 sunt æque pretiosæ, multo magis si sint
 pretiosiores, quàm alienæ, quomodo-
 cumque hæ apud te, si ve in alterius
 commodum extent, posse a te in con-
 ferre, quia nullus tenetur ad res alienas
 confer-

conservandas, quocumque tandem contractu apud te remaneant, faciendo extraordinarias expensas, sed solum ad ordinarias & communes: neque enim commodatarius v. g. obligatur, nisi ad alendum equum, vel servum in sui gratiam commodatum; non vero si fortè infirmetur, obligabitur ad eundem medendum extraordinarijs & sumptuosis medicamentis; poterit certè mederi, & aliquando debet, si certo speret, ut bonus gestor negotiorum domini, pretium medelæ recuperare; at non, si non sperat: immo depositarius & creditor habens pignus, nè ad ordinarias quidem expensas tenentur, nisi utilitatem seu servitium expensis æquale à deposito, vel pignore habeant, quia cura contractus depositi vel pignoris fit solum in gratiam illa apud te deponentium, non est æquum, ut ex illis damnum patiaris. Ex his ergo fit, ut tu non tenearis ad servandam rem alienam cum detrimento rei tuæ, æque vel magis pretiosæ, quando non speras certo, rei tuæ pretium recuperare, quia id esset conservare rem alienam cum extraordinarijs tuis expensis, ad quod nemo (nisi clarè promiserit) se obligare in ejusmodi contractibus intendit. Præterea si dominus, ut dictum est, obligandus erit ad has extraordinarias expensas tibi solvendas, jam obligabitur tibi totidem solvere, quot tu pro re ipsius expendisti, sed expendisti rem æque vel magis pretiosam, ergo tanti intererit ipsi domino, si rem ipsius prætulisti tuis, quantum si non prætulisses. Ex qua secunda ratione fit, ut vix sit casus, quo possis sperare, te tuum pretium recuperaturum, quia te domi-

nus repellet, tanquam imprudentem gestorem sui negotij.

a *Delugot. 1. de iust. d. 8. sect. 10. nu. 139. Bonac. d. 3. de contr. q. 1. p. 6. n. 23.*

3. Certum fit secundò: in casu metaphysico, quo sperares pretium tuæ rei recuperaturum, obligari te ad servandam rem pretiosorem, immo & pretiosam alienam. Ratio est, quia tunc nihil tu amitteres, quare non haberes caput, unde excusareris à conservanda re proximi. Vide, quæ dicam mox nu. 6. Hæc duo sint certa.

4. Ambiguum autem est, propter varias distinctiones ab authoribus hinc inde allatas valdè implicitum, quid sentiendum, quando res tua est vilior, quam sit res commodata, deposita, locata &c. Nihilominus duobus dictis in hunc modum expedio.

b *Mol. t. 2. d. 296. Iesl. 2. c. 27. d. 6. Bonac. de contract. d. 3. q. 1. p. 6.*

Dico primò: si c, quamvis res tua sit vilior, tamen tibi notabile detrimentum facit ejus jactura, te non teneri rem alienam pretiosorem præferre tuæ; quando non es moraliter certus, posse ejus pretium recuperare. Ratio est similis prædictæ; quia nemo se intendit in his contractibus obligare, ad expensas faciendas pro re aliena, cum notabili, & gravi suo detrimento, vel cum ejus probabili periculo. Nec est verum, quod multi doctores d'inculcant, negligentem rem pretiosorem pro conservanda minus pretiosa, semper committere culpam, cum vir prudens id nunquam esset factururus; non est, inquam, verum: nam omnes prudentes evitare licitè possunt suum quodlibet notabile detrimentum, neglecto

alterius etiam gravi proportionaliter damno, nisi bonum publicum, vel aliorum aliqua ratio contrarium exposcat, de quo hic non agimus. Vt quid enim? prudenterne faciet inops paterfamilias, qui centum v. g. aureis sine spe uberioris fortunæ, vitam suam & frequentem familiam, utcumque sustentat, si eos velit sine spe recuperandi amittere, ut servet gemmam decem mille aureorum principis prædivitis, ex cuius iactura nullum princeps notabiliter damnum sentiet? Apago.

c. Delugo l. c. à n. 140. d. Mol. Bonac. loc. cit. aliisque.

5. Dices; qua ratione erit expendendum ejusmodi detrimentum, ut censeatur notabile? respondeo, non nisi considerando per virum prudentem tuam vel alterius paupertatem, tuæ & rei alienæ valorem, damna vel pericula ex iactura alterutrius forte consecutura &c. Modo item advertas, ex commodato, vel simili, quod sit in tui solum gratiam, majus aliquod damnum te debere subire, quam pro deposito, vel simili, quod sit solum in gratiam alterius: idem ipsa recta ratio ex se poscit.

6. Dico secundò: si res tua vilior ita sit, ut per ejus iacturam non sis notabile detrimentum incursum, debes rem alienam pretiosiores præferre tuæ, si res aliena eodem modo fortè perisset, si inventa fuisset, tempore v. g. incendij, in manu domini, si non perisset. Ratio est, quia semper in prædictis contractibus more humano & urbano factis, aliqua tandem obligatio imbibitur, rem alienam custodiendi, quando potest; ergo non excludetur rationabiliter ejusmodi obligatio, nisi

quando futurum est tibi notabile, non verò exiguum detrimentum.

a. Id. ibid.

7. Porro, si certo prævideas, dominum rei pretiosæ depositæ non soluturum tibi pretium tuæ rei vilis, licet peccaturus sis contra charitatem, nisi rem pretiosam illam præ tua vili serves (charitas enim dicat, ut subveniamus gravi damno proximi, quando commode, vel cum modico detrimento possumus) non tamen peccabis contra Iustitiam, quia in contractu à te facto in utilitatem alterius, ad patiendum detrimentum te non obligasti; nisi fortè adeo hoc detrimentum tibi esset exiguum, ut iudicio prudentis judicaretur, ad illud te obligasse. Negari enim, ut modo dictum est, non potest, in contractibus, quibuslibet humanis imbibitur aliquam tandem promissionem servandi rem alienam; quam obligationem extendi ad sufferendum modicissimum hoc damnum, non recuperandi tuæ vilis rei pretium, admodum est rationi consonum. Immo in commodato, quod est solum in utilitatem commodatarii, aliquanto maiorem hanc obligationem esse, ita ut etiam is obligetur alere equum v. g. vel servum commodatum, modo notavi: unde fit, ut commodatarius obligetur ex Iustitia præferre rem pretiosam sibi commodatam, cum ea iactura rerum suarum, quæ æqui valet illis alimentis: atque eodem modo proportionaliter philosophare in reliquis contractibus.

§. IV.

Summa eruta ex dictis, quoad obligationem restituendi ex culpa.

1. Obli-

CAPVT SEXTVM.

*De eadem quarta radice restitutionis, quæ
immediate est ex contractu in
universum.*

§. I.

Premittitur definitio contractus.

Contractus, seu pactum strictè
sumptum à Jurisperitis sic de-
scribitur: *Est ultro citroq; obli-
gatio ex consensu, & voluntate partium
conspiciens; Planius autem sic definitur.
Est actus externus inter duos, vel plures
celebratus, pariens ex illorum consensu ob-
ligationem.* Notas? priorem descriptio-

nem tradi per effectum resultantem ex
contractu, id est, per obligationem, po-
steriorem vero tradi per ipsam causam,
puta, per externum consensum, ex quo
inseparabiliter consequatur obligatio.

2. Dixi (strictè sumptus) nam actus
continens obligationem unius tantum,
ut simplex promissio, vocatur minus
strictè contractus. Pari modo actus
continentes pactum explicitum unius
partis, & implicitum alterius (quale ac-
cidit in obligatis ex officio, ut est con-
ventio inter tutorem & pupillum, inter
curatorem & minorem vel furiosum,
inter gestorem utilem tui negotij & te
absentem, inter fungentes publica ad-
ministratione & communitatem &c.)
vocantur quasi contractus.

*De his lege Mol. Delugo Fagund. On-
nate, mox citandos, Less. Reb. aliosq; passim
ab iisdem citat.*

3. Cum obligatio sit tam necessaria
& essentialis contractui, multa notant
de illa

Obligatio restituendi, ut ex ha-
ctenus sparsim dictis liquet,
quatuor ex capitibus emergit:
Ex delicto, ut ex tuo furto, homicidio,
adulterio, damnificatione &c. Ex quasi
delicto, ut cum servus tuus, vel animal
tuum, tuusve filius alteri nocent: ex
contractu, ut in mutuo, deposito, em-
pto, locato &c. Ex quasicontractu, id
est, ex officio, quo quis fungi proficitur,
qualis est Tutor, Curator, Iudex, Gu-
bernator, Medicus, publici Opifi-
ces, &c.

2. Dico jam, in præcedentibus esse
statutum, homines tunc solum in foro
conscientiæ ante sententiam Iudicis ob-
ligari in prædictis ad restitutionem,
quando peccarunt mortaliter.

De obligatione enim ex delicto, pu-
ta, five ex injusta acceptione, five ex
iniqua damnificatione, sic statutum est,
hoc Tract. 3. c. 2. §. 5.

De obligatione, ex quasi delicto, sic
decrevimus lib. 6. c. 4. §. 2. n. 4.

De obligatione ex contractu, sic do-
cuimus hoc tract. 3. c. 5. §. 1. n. 5.

De obligatione denique ex quasi
contractu, sic diximus ibidem §. 2.
num. 1.

3. Modò notes, ut nos nimis sæpe
notavimus, negligentia culpam in
una re, v. g. in re temporali aliquando
esse venialem, quæ mortalis erit in re
graviore, v. g. pertinente ad vitam;
sic nimirum poscente ipsius rei gravio-
ris natura; multo magis si præcesserit
aliqua promissio &c.

a lib. 1. c. 3. §. 7. v. *Depositum, & paulo
ante §. 2. n. 2.*